

Submission 103

Dekolonisatie in vertaalopleiding en -praktijk in Zuid-Afrika

Renée Marais

Universiteit van Pretoria, Pretoria, Zuid-Afrika

Zuid-Afrika, een toenmalige kolonie van Nederland, bevindt zich in een fluïde periode met legio complexiteiten. Hoe staat het met meertaligheid en vertalen in Zuid-Afrika? Welke implicaties heeft het dekolonialisatieproces voor vertaalopleiding en vertaalpraktijk in Zuid-Afrika in de digitale era? Kunnen de ongelijke machtsverhoudingen van het verleden worden omgekeerd? Welk rol heeft het Nederlands hierbij te spelen?

1652. De VOC richt een verversingsstation aan Kaap de Goede Hoop op. Er is een noodzaak voor vertalers en tolken, want het gaat om het begrijpelijk maken van zowel woorden als culturele aspecten. Harry de Strandloper en zijn nichtje Eva (die als jong meisje bij de Van Riebeecks woont) spelen een hoofdrol in deze hoedanigheid. De Europese ambtenaren hebben het heft in handen. Voor Harry en voor Eva loopt de situatie van culturele affiliatie en disaffiliatie en van gewaande loyaliteiten langzamerhand mis. Voor de inheemse bevolking ook zo, eveneens onder Brits koloniaal bewind en het apartheidsregime.

Fast forward 370 jaar. 2022. De democratie waarin nu de ANC het heft in handen heeft, is bijna 30 jaar oud. Het versnellend proces van dekolonisatie is in volle gang; ook aan de universiteiten. Het perspectief en de optiek zijn veranderd: Autshumato ('Harry') ontleent zijn naam aan digitale vertaalsoftware voor een land met elf officiële talen. De nazaten van de Khoekhoense Goringhaicona stellen het beeld van Krotoa ('Eva') positief bij.

Maar er is nog veel werk aan de winkel. Zowel de praktijk als tal van academische onderzoeken onthullen de sociohistorische en praktische ongelijkheden, en het spel van macht en ideologie, ten aanzien van talen en vertalen. Er zal worden aangetoond dat Nederland(s) en de internationale neerlandistiek positief tot het effenen van de ongelijkheden (kunnen) bijdragen.